

4. Лактионова Г. Инновационные формы опеки детей: международный и национальный опыт / под ред. Г. Лактионовой. – К. : Наук. світ. 2001. – 61 с.
5. Ларіонова Н. Наскрізна програма навчальної практики студентів спеціальностей “Соціальна педагогіка” і “Соціальна робота” / Н. Ларіонова – Луганськ : Альма-матер, 2008. – 36 с.
6. Приймона сім'я: методика створення і соціального супроводу : наук. метод. посіб. / під ред. Г. Бевз, В. Кузмінський, О. Нескучаева та ін. – К. : Центр стратегічної підтримки, 2003. – 92с.
7. Присяжная Н. Дети-сироты: постинтернатное жизнеустройство / Н. Присяжная // Социологическое исследование. – 2007. – С. 54–63.
8. Сімейний кодекс України. – К.: Велес, 2008. – 64с.
9. Сімейний патронат: коротко про головне // Партнерство КОЖНІЙ ДИТИНІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.p4ec.org.ua.
10. Фуштей Л. Історія становлення патронатних відносин в Україні / Л. Фуштей // Освітній простір України. – Івано-Франківськ, 2015. – 191 с.

The article sets out to establish practicability of special training of future social teachers to work with a patronate family as one of the family types with disturbed structure. It indicates possibilities of establishment of a patronate family institute as an alternative form of family upbringing of orphaned children and children deprived of parental care. It outlines constituents of social teacher readiness for organization social and pedagogical activities with a patronate family: professional and humanistic orientation, intellectual and cognitive component represented by professional and pedagogical knowledge and skills, action-oriented practical component which is characterized by availability of personal experience of student's interaction with the patronate families, with other forms of family establishment of orphaned children and children deprived of parental care, with parents, adopted children, professionals providing social support of these families, representatives of government authorities which promote family forms of upbringing.

Key words: *orphaned children and children deprived of parental care, patronate family, future social teachers, constituents of social teacher readiness for organization social and pedagogical activities with a patronate family.*

doi:10.15330/esu.10.53-59

УДК 377.091.3-051:37.091.313

ББК 74.580.052.6

Світлана Кравець

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ПОСТУПУ СУСПІЛЬСТВА

У статті заявлено про актуальність розвитку проектної культури педагогів професійного навчання; уточнено суть поняття «проектна культура педагога професійного навчання»; окреслено завдання наукового пошуку, реалізація яких сприятиме досягненню позитивної динаміки у підвищенні показників розвитку проектної культури педагогів професійного навчання в умовах інноваційного поступу суспільства.

Ключові слова: *проектна культура, педагог професійного навчання, професійна освіта.*

Вступ. Сучасні умови інноваційно-технологічного поступу держави визначають процеси модернізації та економічного зростання галузей виробництва

й спрямовані на досягнення добробуту населення за усіма соціальними векторами. Визначальним фактором підвищення показників інтелектуального зростання держави й приведення вітчизняної економіки до стійкої у світовому масштабі є якість підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної освіти, що досягається зусиллями педагогів, які здатні творити, перетворювати, взаємодіяти зі світом, іншими країнами, забезпечувати особисту конкурентоздатність й конкурентоспроможність вітчизняної економіки на міжнародних ринках праці.

Науково-стратегічні прогнозування розвитку соціальних структур з урахуванням міжнародних тенденцій, відкритість світових організацій та країн європейського союзу до інтеграції й плідної співпраці модифікують систему педагогічної праці у напрямі поліфункціональності, який передбачає залучення педагогів професійного навчання до вирішення низки актуальних проблем з проектування змісту підготовки майбутніх фахівців й розробки інтегрованих моделей навчально-науково-виробничих комплексів, проектування освітньо-професійних програм в системі професійної освіти, проектування педагогічних технологій професійного навчання у професійних закладах різного типу, проектування розвитку професійної освіти на регіональному, загальнодержавному та міжнародному рівнях.

У професійній підготовці майбутніх фахівців педагоги професійного навчання практично постають головними агентами якісних змін, створюючи оптимальні умови для розширення пізнавальних умінь суб'єктів навчання й їхнього саморозвитку в процесі практичного застосування знань. У такому разі видозмінюється роль педагога професійного навчання: із транслятора знань – до авторитетного ініціатора спільного продукування нових ідей й використання нових технологій для їх реалізації.

З огляду на це, зумовлюється необхідність розвитку проектної культури педагога професійного навчання, що ґрунтується на його професіоналізмі й проявляється комплексом професійних творчих здібностей, інноваційно-прогностичним мисленням, високим рівнем психопедагогічної культури й постає своєрідним генератором розвитку як системи професійної освіти в цілому, так і потенціалу і життєвих планів суб'єктів навчально-виховного процесу.

Мета статті – обґрунтувати значення проектної культури педагогів професійного навчання в умовах інноваційного поступу суспільства й окреслити перспективні завдання щодо розвитку досліджуваного феномену у закладах професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічні завдання щодо підготовки нової генерації педагогічного персоналу і водночас піднесення рівня освіченості, педагогічної майстерності, проектної культури педагогічних працівників у закладах професійної освіти визначені Указами президента, зокрема: у Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року (2013 р.) [3] простежується пріоритетність посилення кадрового потенціалу системи освіти задля ефективної організації інноваційної діяльності шляхом проектування особистісно-розвивального середовища молоді; у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011 р.) [2] кваліфікаційний рівень педагога професійного навчання визначається здатністю управляти комплексними діями або проектами, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах. У змісті проекту закону України «Про професійну освіту» (2016 р.) [4], прийнятому Верховною Радою України у

першому читанні, педагогічні працівники закладу професійної освіти зобов'язані підвищувати професійно-педагогічний рівень і майстерність. Основні принципи навчального процесу, визначені у Болонській декларації (1999 р.) [1], покликані наблизити вітчизняну освіту до загальноєвропейської системи практико-орієнтованого навчання, яке гарантує якість освіти й підвищення її престижності у європейській спільноті. У Педагогічній Конституції Європи (2013 р.) [5] наголошується, що суспільство знань вимагає креативності, глобальної компетентності і мобільності, критичності та нестандартності як від випускників, так і від педагогів, які мають володіти широким спектром педагогічних стратегій (стратегій навчання), що забезпечують максимальне поліпшення навчальних досягнень.

Дослідження проблеми розвитку проектної культури педагогів професійного навчання передбачає здійснення аналізу, порівняння та узагальнення наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем професійної педагогіки, зокрема: В. Андрущенко, С. Батишева, С. Гончаренка, Е. Зеєра, І. Зимньої, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, Н. Ничкало, Дж. Равена, В. Радкевич, В. Ягупова та ін. Важливе значення для нашого дослідження мають праці вчених, у яких обґрунтовано основи формування професійно важливих якостей педагогів професійного навчання, а саме: Н. Брюханової, А. Джантімірова, О. Коваленко, А. Литвина, М. Михнюк, О. Отич, Л. Тархан, Л. Шевчук, О. Щербак та ін. Досвід використання проектних технологій навчання висвітлено у працях М. Артюшиної, В. Гузеєва, В. Кілпатрика, О. Коберника, Н. Любчак, Е. Полата, О. Пометун, Г. Романової, П. Лузана, С. Ящук та ін. Окремі аспекти імплементації зарубіжного досвіду організації проектно-орієнтованого навчання до вітчизняної системи професійної освіти простежуються у наукових дослідженнях Т. Десятова, А. Каплуна, Н. Пазюри, Л. Пуховської та ін.

Проблемам формування проектної культури присвячені наукові доробки М. Ахметової, Ю. Веселової, А. Маркової, В. Радіонова, В. Сидоренко та ін. Близьке за змістом поняття «проектна компетентність» фахівців різних соціальних галузей розкрито В. Ковальчуком (учні загальноосвітніх навчальних закладів), О. Кучерук (майбутні вчителі), Н. Зимівець (особистість в освітньому середовищі), К. Петровською (майбутні надавачі соціальних послуг), Г. Харченко (студенти ВНЗ), О. Шерстюк (державні службовці) та ін.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі реформування освітніх систем актуалізується потреба у новому науковому осмисленні проблеми розвитку проектної культури педагогів професійного навчання в системі професійної освіти. Досягнення необхідного рівня сформованості досліджуваного феномену гальмується відсутністю науково обґрунтованої методичної системи узгодження цілей, змісту, методів, форм, технологій і засобів її розвитку, що призводить до недостатньої сформованості у педагогів мотивації до впровадження проектних технологій у процес професійної підготовки; поверхового володіння знаннями й уміннями інструментальної організації й реалізації проектної навчальної діяльності; зупинки професійного розвитку педагога професійного навчання на рівні володіння ним консервативними методиками, які на часі нездатні самостійно й повністю забезпечити якість професійної підготовки майбутніх фахівців у професійних навчальних закладах.

Означені проблеми розвитку проектної культури педагогів професійного навчання спричинюють труднощі у вирішенні більш глобальних суперечностей

між: потребою суспільства реалізовувати стратегічні соціально-економічні завдання розвитку освітньої галузі зусиллями нової генерації педагогів – і реальним рівнем готовності педагогів професійного навчання проектувати, використовувати й управляти освітніми проектами; необхідністю безперервного розвитку проектної культури педагогів професійного навчання – та недостатністю досліджень, в яких розкрито сучасні методологічні підходи і концепції, що уможлиблюють внесення змін в існуючу практику безперервного підвищення їхньої професійної майстерності; об'єктивною потребою педагогічної практики в якісно новій системі розвитку проектної культури педагогів професійного навчання і недостатньою розробленістю методичних засад її проектування та використання у системі методичної роботи професійних навчальних закладів; істотним зростанням вимог до якості освітніх послуг у закладах професійної освіти, що зумовлюється науковими новаціями, техніко-технологічними змінами, структурно-змістовими виробничими перетвореннями, можливостями мережного простору – і недостатніми вміннями педагогів професійного навчання проектувати навчально-виховний процес у відповідності до потреб тих, хто навчається.

Для задоволення сучасних і перспективних планів розвитку професійної освіти сучасний педагог професійного навчання має бути здатним розробляти, використовувати й управляти освітніми (навчальними) проектами, проявляючи у цій діяльності професійні, гностичні, аналітичні, прогностичні вміння та метапрофесійні якості; творчий потенціал і креативність; самостійність в окресленні перспективних цілей власної діяльності та пошуку оптимальних способів їх досягнення; адекватність в оцінюванні результатів діяльності, професійну й особистісну рефлексію.

Актуальність розвитку проектної культури педагогів професійного навчання та недостатнє обґрунтування концептуальних засад означеної проблеми в педагогічній теорії і практиці зумовлюють окреслення низки завдань, важливих для розв'язання у контексті дослідження, серед яких і уточнення суті поняття «проектна культура педагога професійного навчання», яке ми розуміємо як поліфункціональну професійну якість, характерну для педагога нової генерації, здатного забезпечувати реалізацію стратегічних завдань освітньої галузі, проектувати зміст підготовки майбутніх фахівців й розробляти інтегровані моделі навчально-науково-виробничих комплексів, проектувати освітньо-професійні програми в системі професійної освіти, поєднувати традиційні методи та сучасні педагогічні технології у навчально-виховному процесі, проектувати власну траєкторію професійного розвитку (здійснювати наукові дослідження, проходити стажування, бути активним учасником реалізації проектів, експериментів регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів).

У дослідженні проектної культури педагогів професійного навчання й забезпеченні позитивної динаміки у її підвищенні сприятиме послідовне виконання й тих завдань, результат яких визначає теоретичні та методичні основи її розвитку, а саме: з'ясування стану дослідженості проблеми розвитку проектної культури в науковій літературі та педагогічній практиці; вивчення зарубіжного досвіду розвитку досліджуваного явища; здійснення структурно-семантичного аналізу базових понять дослідження та визначення компонентів проектної культури педагога професійного навчання; конкретизація критеріїв і показників оцінювання рівнів сформованості проектної культури та виявлення стану сформованості досліджуваного явища у педагогів професійного навчання; теоретичне

обґрунтування та розроблення концепції розвитку проектної культури педагогів професійного навчання; обґрунтування наукових підходів, принципів, психолого-педагогічних умов й розроблення моделі розвитку проектної культури педагогів професійного навчання; розроблення та експериментальна перевірка методичної системи розвитку проектної культури педагогів професійного навчання; упровадження навчально-методичного комплексу розвитку проектної культури педагогів професійного навчання; здійснення прогностичного обґрунтування перспектив розвитку проектної культури педагогів професійного навчання в умовах інноваційного поступу суспільства.

Висновки та перспективні напрями дослідження. Таким чином, за успішного виконання означених завдань гіпотетично припускаємо, що рівень проектної культури педагогів професійного навчання значно підвищиться, якщо у закладах професійної освіти:

Реалізувати концепцію розвитку проектної культури педагогів професійного навчання, що ґрунтується на положеннях сучасних методологічних підходів і дидактичних принципів, науково обґрунтованого добору змісту, форм, методів і технологій вдосконалення проектної культури та є спрямованою на безперервне вдосконалення її компонентів (інноваційні знання, технологічні уміння, психопедагогічна культура тощо) відповідно до стратегічних соціально-економічних завдань розвитку освітньої галузі, з орієнтацією на постійно зростаючі вимоги до якості професійної підготовки майбутніх фахівців; із урахуванням актуальних наукових новацій педагогіки й психології, техніко-технологічних змін, структурно-змістових інноваційних виробничих перетворень; із продуктивним використанням ресурсів мережного (інформаційно-комунікаційного) простору задля забезпечення професійного росту й самовдосконалення педагогів.

Забезпечити необхідні психолого-педагогічні умови розвитку проектної культури педагогів професійного навчання й впровадити методичну систему розвитку проектної культури педагогів професійного навчання, що включає: програму, зміст, традиційні й інноваційні форми та методи удосконалення проектної культури, спрямовані на підвищення результативності проектної діяльності педагогів професійного навчання і забезпечення якості проектно-орієнтованого навчання майбутніх фахівців.

Упровадити в практику розвитку проектної культури педагогів професійного навчання навчально-методичний комплекс, у якому відображено цілі, завдання, програма розвитку проектної культури педагогів, комплекс практичних завдань; методичні рекомендації щодо саморозвитку проектної культури педагогами професійного навчання; навчально-методичний посібник «Організація проектної навчальної діяльності у закладах професійної освіти», що ґрунтується на реалізації положень психопедагогіки у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців; дистанційний курс «Розвиток готовності педагогів професійно-технічних навчальних закладів до проектування дистанційних курсів» тощо.

1. Європейський Союз – Україна: співробітництво у сфері вищої освіти / Представництво Європейського Союзу в Україні. – Київ : FGL Energy, 2010. – 20 с.

2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341 // Законодавство / Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 26.12.16). – Назва з екрана.

3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013 // Законодавство / Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 27.12.16). – Назва з екрана.

4. Про професійну освіту [Електронний ресурс] : проект Закону України // Законодавство / ВР України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60247. (дата звернення: 28.12.16). – Назва з екрана.

5. Pedagogical Constitution of Europe : Педагогічна Конституція Європи : Педагогическая Конституция Европы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yspu.org/images/0/00/Frankfurt2013.pdf> (дата звернення: 26.12.16). – Назва з екрана.

The article announced the relevance of project culture teacher training; the essence of the concept of «project culture of the teacher of vocational training»; delineated tasks of scientific research, implementation of which will facilitate the achievement of positive dynamics in improving the indicators of project culture teachers professional training in the innovative development of society.

Keywords: *project culture, teacher of vocational training, vocational education.*

doi:10.15330/esu.10.59-64

УДК 37.013.42 : 32.001

ББК 74.580.050.5

Мар'яна Левко

СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ

У статті обґрунтовано структурні елементи політичної культури особистості. Проаналізовано підходи і терміни поняття “політична культура”, “спрямованість політичної поведінки” курсантів ВВЗ. Визначено різновиди спрямованості політичної поведінки особи, зіставлені з основним підходами спрямованості у різних культурах особистості.

Ключові слова: *курсанти вищих військових закладів, політична культура особистості, інтегративні якості політичної культури, спрямованість політичної поведінки, види спрямованості політичної культури особи.*

Постановка проблеми. В умовах проведення нинішньої російсько-української війни важливим чинником постає підготовка майбутніх офіцерів до розв'язання військових конфліктів і попередження терористичних загроз із боку сусіда-агресора. Наслідки цих чинників можуть бути непередбачуваними та незворотними. Немаловажну роль в цьому відіграє морально-політична атмосфера в українському війську. Рівень політичної, як і зрештою моральної, громадянської, вольової та професійно-військової культури кожного з майбутніх офіцерів, може відіграти вирішальну роль у ставленні до ворога, психологічному налаштуванні до сприйняття агресії, порушення міжнародних угод у мирному співіснуванні країн світу.

Для курсантів вищих військових закладів формування політичної компетенції зумовлюється взаємодією національної воєнної політики України і політики в галузі безпеки й оборони міждержавних утворень, наприклад НАТО, обґрунтуванням напрямів національного військового будівництва. Спрямованість політичної діяльності для майбутніх військових постає актуальним завданням.